

๔.๕ การส่งเสริม สนับสนุน การใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
หลักการสำคัญ ๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ ต้องได้รับการส่งเสริม โดยพัฒนาต่อยอดจากฐานเดิมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านวิชาการและองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีคุณภาพ และปลอดภัย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพ	- ที่ผ่านมาการพัฒนาการแพทย์ในแต่ละระบบย่อยยังได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการแพทย์เหล่านี้ได้รับการส่งเสริมด้อยกว่าการแพทย์กระแสหลักหรือระบบการแพทย์แผนปัจจุบันมาก นอกจากนี้ยังมีความชัดเจนว่า ที่ผ่านมามีการส่งเสริมด้านการรักษาพยาบาลหรือการซ่อมสุขภาพมากกว่าการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคต่างๆ
๒. ประชาชนมีสิทธิเลือกใช้บริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ ได้อย่างเท่าเทียม และได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัย และได้รับความเป็นธรรมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก	- เป็นการส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนและด้านการเมืองประชาธิปไตย ที่จะช่วยให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และได้รับการคุ้มครองในการบริโภคสินค้าและบริการดังกล่าว

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๓. ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย ต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ	- ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยถือเป็นมรดกของชุมชนหรือของชาติ สมควรจะได้รับการปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดการเอาัดเอาเปรียบและสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะได้อย่างเหมาะสม
๔. การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพในบริบทของชุมชน ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชุมชนและมีเป้าหมายสู่การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยรัฐต้องสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนให้มีอิสระในการพัฒนาอย่างจริงจัง	- การพัฒนาในบริบทของชุมชนนั้น หากเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนการพึ่งพาตนเองได้นอกจากจะลดภาระการบริการโดยภาครัฐและส่งผลดีต่อภาวะเศรษฐกิจในทุกระดับแล้ว ยังเสริมศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่ทำให้สุขภาพจิตเข้มแข็งอีกด้วย
ภาพพึงประสงค์ ๑. ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ โดยตระหนักและมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนา และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพตามความเหมาะสม รวมถึงสามารถจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนได้ด้วยตนเอง	- เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการข้อที่ ๔ คือ “การพัฒนาจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชุมชน” ดังนั้นการจัดบริการใดๆ จะต้องกระทำโดยชุมชน รวมทั้งต้องเน้นการกระจายอำนาจไปยังพื้นที่ อย่างไรก็ตามในการควบคุมดูแลวิชาชีพยังคงต้องรวมศูนย์อำนาจ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๒. รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ ให้มีคุณภาพแบบคู่ขนานและผสมผสานกับระบบบริการการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมถึงพัฒนาระบบที่เอื้อให้ประชาชนมีสิทธิตัดสินใจในการเลือกใช้บริการได้	- การสนับสนุนและส่งเสริมโดยภาครัฐที่ผ่านมาให้ภาพปรากฏในปัจจุบันว่า หน่วยงานของรัฐมีความเข้มแข็งขึ้น แต่กลับทำให้ภาคประชาชนอ่อนแอลง ดังนั้นจะต้องสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชนให้มากขึ้น
๓. มีระบบคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก โดยมีช่องทางสำหรับให้ประชาชนเข้าถึงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมถึงมีระบบเฝ้าระวัง และช่องทางสื่อสารที่ประชาชนมีส่วนร่วม กรณีพบหรือได้รับผลกระทบจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพ	- สถานการณ์การบริโภคบริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกในปัจจุบัน ผู้บริโภคยังมีความเสี่ยงอยู่มากอันเนื่องมาจากการพัฒนาที่โน้มเอียงไปในการส่งเสริมภาควิชาชีพและภาคผู้ผลิตจำหน่าย ดังนั้น ในระยะต่อไปจะต้องเน้นการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่ถูกครอบงำจากภาคธุรกิจ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๔. มีระบบและกลไกที่เข้มแข็งในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านทุกระดับ เพื่อรักษาและพัฒนาในฐานะเป็นภูมิปัญญาของคนในประเทศ รวมทั้งมีการเรียนการสอนการแพทย์แผนไทยในระดับวิชาชีพที่ตั้งอยู่บนฐานปรัชญาและทฤษฎีการแพทย์ของตนเองโดยไม่ถูกรอบงำจากการแพทย์แผนอื่น	- ที่ผ่านมา รัฐให้การสนับสนุนการพัฒนาโดยเน้นการจัดบริการให้มีความครอบคลุมพื้นที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยใช้องค์ความรู้ดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีการสนับสนุนงานศึกษาวิจัยแต่ก็เป็นสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ ดังนั้น ในระยะต่อไป จะต้องสนับสนุนการวิจัยและการจัดการความรู้ให้มากขึ้น รวมทั้งต้องมีระบบและกลไกในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพเพื่อสงวนไว้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป - เพื่อให้มั่นใจว่าปรัชญาแนวคิดและองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยจะได้รับการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่อย่างไม่ผิดเพี้ยนไปจากรากเหง้าเดิม ยกเว้นการพัฒนาต่อยอดที่สามารถสืบค้นที่มาได้
๕. มีรายการยาไทยและยาพัฒนาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติอย่างน้อยร้อยละ ๒๕ ของรายการยาทั้งหมดและได้รับการส่งเสริมให้ใช้ในระบบบริการสาธารณสุข รวมทั้งมีระบบและกลไกที่เข้มแข็งในการพัฒนาระบบยาไทยเพื่อการพึ่งตนเองด้านยาของประเทศ ตลอดจนมีการพัฒนาแหล่งวัตถุดิบสมุนไพรอย่างจริงจังและเป็นระบบ	- เพื่อให้เห็นเป้าหมายที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้มีและใช้ประโยชน์จากยาไทยและยาพัฒนาจากสมุนไพรในระบบบริการสาธารณสุข และมีกลไกที่เข้มแข็งสำหรับการพัฒนายาไทยและยาพัฒนาจากสมุนไพรอย่างยั่งยืนเป็นระบบ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้านยาของประเทศไทย

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๖. มีกลไกบูรณาการระดับชาติที่ประกอบด้วยรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทำหน้าที่วางแผนยุทธศาสตร์ กำกับดูแลทิศทาง นโยบาย และสนับสนุนการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ ทั้งการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ โดยสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็งในการร่วมขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์กับภาคส่วนอื่นๆ และสนับสนุนให้มีกลไกวิชาการที่เข้มแข็งเป็นอิสระและมีความเป็นกลาง เพื่อส่งเสริมการวิจัยจัดการความรู้ และนำไปพัฒนาการบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ	- เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามีกลไกระดับชาติที่ชัดเจนในการวางแผนยุทธศาสตร์ กำกับดูแลทิศทาง นโยบาย และสนับสนุนการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแบบมีส่วนร่วมและทำงานเชิงรุก